

TERMÍN: 01.08.2023

xx27339xx
Recenzia C
Beáta Mikušová-Meričková
beata.mikusovamerickova@umb.sk

Prosím nezasahujte do tejto tabuľky

RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Beáta Mikušová Meričková**NÁZOV MATERIÁLU: **Poistno-matematická neutralita predčasného dôchodku v podmienkach slovenského priebežne financovaného a kapitalizačného dôchodkového systému**TYP VÝSTUPU*[1]: **analýza**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **Úrad vlády SR - Inštitút pre stratégie a analýzy**AUTORI/KY: **Ján Šebo, Daniel Bobovnik**

SPOLUAUTORI/KY: - ; - ; - ; -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **2**

PRIPOMIENKY:

P.č	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1.	Str. 7 - 11	V metodickej časti predloženého materiálu vzhľadom na požiadavky kladené na odborné spracovanie výstupu odporúčam zvažiť (keďže nejde o vedecký výstup) nasledovné: <ul style="list-style-type: none"> • Formuláciu výskumnej otázky 	<ul style="list-style-type: none"> • Výskumná otázka vyplývajúca 	Výskumné otázky

		<ul style="list-style-type: none"> • Argumentáciu správnosti a inovatívnosti zvolenej metodiky • Uvedenie obmedzení využitých metodických postupov 	<p>z teoretických postulátov skúmaného problému je východiskom pre formuláciu metodického postupu skúmania problému.</p> <ul style="list-style-type: none"> • V metodickej časti štúdie je nevyužitý priestor pre odvolanie sa na už využité metodické postupy riešenia problému inými prácami, do akej miery ich autori preberajú a naopak v čom sa ich vlastná metodika odlišuje, do akej miery je inovatívna. • Výsledky riešenia určitého ekonomického problému jeho kvantitatívnou formalizáciou objektívne nemôžu presne odrážať ekonomickú realitu (čo sami autori nepriamo pripúšťajú odkazom na behaviorálny aspekt). Výsledky takejto formalizácie pri formulácii záverov je preto potrebné uvádzať v širších socio-ekonomických súvislostiach. 	<p>sformulované a doplnené do kapitoly „Ciel' štúdie“ sa napojením na stanovené ciele.</p> <p>Do štúdie boli doplnené relevantné publikácie zaoberajúce sa tak aktuárskou férovosťou ako aj konceptom aktuárskej neutrality tak, aby bolo jasné, ktorý koncept dominuje v štúdii a aké základné postuláty aktuárskej neutrality formujú predpoklady pre analytickú časť.</p>
2.	Str. 8	Precizovať vysvetlenie vzťahov (1) a (2).	<p>"Anuitný faktor (A_t) vypočítame ako súčet súčasnej hodnoty jednej jednotky budúcich peňažných tokov z priznaného dôchodku..."</p> <p>Domnievam sa, že tam chýba slovo</p>	<p>Doplnené do textu vysvetlenie, že odhady pracujú s očakávanou súčasnou hodnotou, pretože politiky pri</p>

			<p>očakávanej "... ako súčet OČAKÁVANEJ súčasnej hodnoty jednej jednotky budúcich peňažných tokov z priznaného dôchodku..."</p> <p>„Čistá súčasná hodnota jednej jednotky peňažnej dávky (benefitu) v roku t (PVPFt) tak odráža očakávanú pravdepodobnosť poberania dávky v roku t meranú cez kumulatívnu pravdepodobnosť.“</p> <p>Podobne : "OČAKÁVANÁ čistá súčasná hodnota jednej jednotky peňažnej dávky (benefitu) v roku t (PVPFt) tak odráža pravdepodobnosť poberania dávky v roku t meranú cez kumulatívnu pravdepodobnosť. "</p>	<p>nastavení „pokuty“ musia vychádzať z odhadov očakávanej strednej dĺžky dožitia a ostatných odhadov parametrov diskontnej sadzby, ktorá sa spätne určite bude líšiť od empirických hodnôt. Spätne nastavovanie parametrov by však nemalo vplyv na rozhodovanie jednotlivcov, čím by sa „pokuta“ míňala účinkom.</p>
3.	Str. 8	Otázka k vzťahu (3)	„Ukazovateľ vo vzorci (3) predstavuje pravdepodobnosť dožitia určitého počtu rokov.“ Moja otázka: Pravdepodobnosť dožitia sa koľkoročného jedinca a koľko rokov?	Upravené a vysvetlené v texte pod vzťahom (3)
4.	Str. 18, Tabuľka 2	Doplňte údaje o zákonnej pokute (krátení) podľa rokov skoršieho odchodu do dôchodku	V tabuľke sú prezentované vypočítané hodnoty aktuársky neutrálnych sadzieb podľa rôznych prístupov. Pre porovnanie	Doplnené do tabuľky porovnávajúcej výsledky testovania

			by bolo vhodné prezentovať aj zákonnú sadzbu pokuty.	
5.	Str. 25	Obrázok 6 – Regresné koeficienty vstupných – upresnenie využitých regresných modelov	Konštatovanie využitia nástroja Palisade je recenzenta nedostatočné vzhľadom na pochopenie regresných modelov.	Zvolené rozdelenia boli odôvodnené v texte a štandardne sa cituje použitý modelovací nástroj, ktorý je využitý pri práci.
6.	Str. 27	Tabuľka 9 – vysvetliť	Konštatovanie: "Rozdiel je spôsobený predovšetkým ignorovaním pravdepodobnosti úmrtia počas prvého roka, resp. nezahrnutím pravdepodobnosti úmrtia počas prvého roka do anuitného faktora." vyvoláva otázku, prečo autori pri výpočte očakávanej prítomnej hodnoty jednotlivých dávok od tohto abstrahovali.	Upravený text o interpretáciu zistení v porovnaní s výsledkami replikácie prístupu uplatneného v štúdií OECD (2017).
7.	Str. 29	Obrázok 8 - vysvetliť	Prečo pri ukazovateli „rok simulácie“ sú ako jednotky uvedené %?	Opravené
8.	Str. 31 – posledný odsek	Vhodné doplniť porovnanie vývoja výšky dôchodku (PSD40 a starobný dôchodok) v čase počas poberania.	Pre zvýšenie porovnania výšky pokuty a posúdenia celkového objemu vyplatených dávok predčasného a starobného dôchodku z pohľadu poberateľa aj správcu systému (Sociálna poisťovňa) by bolo vhodné cez vývoj výdavkov posúdiť na úrovni jednotlivca	Doplnené o porovnanie cez objem tokov v nominálnych hodnotách. Prezentované výsledky slúžia pre širšiu verejnosť pre posúdenie reálneho dopadu zákonnej sadzby

			objem vyplatených dávok za jednotlivé roky od momentu priznania dávky do doby strednej dĺžky dožitia príslušnej vekovej kohorty (alternatívne do veku 99 rokov). Bude tak možné posúdiť, kedy sa objem vyplatených dávok PSD40 vyrovná objemu vyplatených dávok zo starobného dôchodku. Poskytne to tak obraz o pohnútkach jednotlivcov a vnímaní rizika dlhovekosti.	pokuty na očakávanú výšku pokuty s využitím prístupu zohľadňujúceho aj stratu na zhodnotení dôchodkového bohatstva počas n rokov skoršieho poberania PSD40
9.	Str. 32 – za 1. odsekom	Odporúčam doplniť diskusiu s existujúcimi štúdiami venovanými motívom predčasného odchodu do dôchodku z pohľadu behaviorálnych odchýlok od ekonomickej racionality konania jednotlivca	V štúdii autori prezentujú odporúčania, ktoré majú postrkovací (nudge) efekt cez obmedzenie prístupu k úsporám. Bolo by vhodné posúdiť existujúce štúdie, ktoré skúmajú motívy predčasného odchodu do dôchodku a zároveň nie sú plne racionálneho charakteru (ekonomicky nevýhodné rozhodnutie). To umožní autorom precizovať odporúčania založené na poznaní motívov konania jednotlivcov. Vhodnou inšpiráciou by mohla byť štúdia Shu a Payne, 2023 (NBER), kde autori preskúmavali motívy skoršej žiadosti o dôchodok v priebežne financovanom pilieri v USA.	
10.	Str. 32	Diskusie a aj odporúčania sú korektné vzhľadom k aplikačnej časti štúdie, avšak odporúčam zvážiť navrhované	Odvolanie sa na existujúcu právnu úpravu, ktorá predstavuje právny základ pre realizáciu opatrení, prípadne uviesť	

		opatrenia uvádzať v kontexte ich právnej uskutočniteľnosti.	potrebné zmeny legislatívy pre uskutočniteľnosť opatrení.	
11.	Viacere časti materiálu	Diferenciácia podľa pohlaví v aktuárskej matematike je diskutabilná	Je na zváženie aktuársky neutrálnu sadzbu (aj keď sa analyzuje osobitne pre mužov a a pre ženy) zverejňovať ako unisex vzhľadom na SMERNICU RADY 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu.	Čiastočne akceptované. Väčšina štúdií z vedeckého hľadiska analyzuje dopady verejných politík na obe pohlavia, pričom sa zároveň uvádza aj spoločne. Aj z tohto dôvodu sme aplikovali rozdielne váhy pre obe pohlavia, aby sme poukázali na rozdiely vo výsledkoch.

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Posudzovaný materiál „**Poistno-matematická neutralita predčasného dôchodku v podmienkach slovenského priebežne financovaného a kapitalizačného dôchodkového systému**“ spĺňa požiadavky kladené na analytický výstup s jasne definovanými cieľom a metodickým postupom jeho naplnenia prostredníctvom podrobného preskúmania problému poistno-matematickej neutrality v podmienkach dôchodkového systému SR, ktorého výsledky majú potenciál prispieť k efektívnejšiu výkonu verejnej politiky v danej oblasti. Argumentácia správnosti stanovenia cieľa štúdie a metodického postupu jeho naplnenia je podporená rozpracovaním teoretickej a metodickej časti (zapracovanie pripomienky č. 1, 9, 11). Výskumná otázka vyplývajúca z teoretických postulátov skúmaného problému je východiskom pre formuláciu metodického postupu podporeného a konfrontovaného so štúdiami v danej oblasti, čo podporuje metodickú presnosť a inovatívnosť štúdie. Sú využité sofistikované metódy podporujúce kvalitu analytického spracovania dát, ktorá sa zvýšila odstránením drobných nedostatkov v interpretácii využitých vzťahov kvantitatívnej formalizácie skúmaného problému a výsledkov tejto formalizácie (zapracovanie pripomienok č. 1 až 7). Výsledky riešenia ekonomického problému jeho kvantitatívnou formalizáciou objektívne nemôžu presne odrážať ekonomickú realitu, správnu formuláciu záverov preto podporilo vnímanie výsledkov kvantitatívnych analytických postupov v širších socio-ekonomických súvislostiach (zapracovanie pripomienky č. 8). Z uvedených súvislostí možno predpokladať

správnosť navrhovaných opatrení/zmien verejnej politiky, ktoré možno v ďalšom kroku posudzovať z hľadiska ich právnej uskutočniteľnosti (pripomienka č. 10).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti odporúčam zrecenzovanie predloženého analytického výstupu.

---

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.